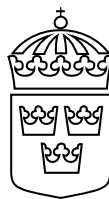

Regeringens skrivelse

2025/26:30

Verksamhet inom Europarådets
ministerkommitté under helåret 2024 och första
halvåret 2025

Skr.
2025/26:30

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 23 oktober 2025

Ebba Busch

Maria Malmer Stenergard
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under helåret 2024 och första halvåret 2025.

Innehållsförteckning

- 1 Utvecklingen i Europarådet under helåret 2024 och första halvåret 2025.....4
- 2 EU:s anslutning till Europakonventionen 6
- 3 Den parlamentariska församlingen och kongressen för regionala och lokala myndigheter 6
 - 3.1 Parlamentariska församlingen 6
 - 3.2 Kongressen för regionala och lokala myndigheter 8
- 4 Övergripande frågor under helåret 2024 och första halvåret 2025 9
 - 4.1 Mänskliga rättigheter.....9
 - 4.1.1 Europadomstolen.....9
 - 4.1.2 Europadomstolens dömande verksamhet och ministerkommitténs övervakning 9
 - 4.1.3 Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter 12
 - 4.1.4 Jämställdhet 13
 - 4.1.5 Lika rättigheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 14
 - 4.1.6 Diskriminering.....14
 - 4.1.7 Barnets rättigheter 15
 - 4.1.8 Rasism 15
 - 4.1.9 Nationella minoriteter.....16
 - 4.1.10 Romers möjlighet att åtnjuta sina mänskliga rättigheter 16
 - 4.1.11 Rättigheter för personer med funktionsnedsättningar 16
 - 4.1.12 Yttrande- och mediefrihet.....17
 - 4.1.13 Artificiell intelligens och mänskliga rättigheter 17
 - 4.2 Demokrati- och rättsfrågor 18
 - 4.2.1 Demokratifrågor 18
 - 4.2.2 Venedigkommissionen 19
 - 4.2.3 Europarådets folkrättsliga samarbete.....20
 - 4.2.4 Europarådets tekniska reformsamarbete och fältverksamhet 20
 - 4.2.5 Civil- och offentlighetsrättsligt samarbete 22
 - 4.2.6 Straffrättsligt samarbete.....22
 - 4.2.7 Gruppen av stater mot korruption.....22
 - 4.2.8 Samarbete på utbildningsområdet 23
 - 4.2.9 Samarbete på kulturområdet.....23
 - 4.2.10 Samarbete på ungdomsområdet.....23
 - 4.3 Europarådets utvecklingsbank.....24
- 5 Relationer till andra länder och utvecklingen i vissa medlemsstater 25
 - 5.1 Ryssland 25
 - 5.2 Azerbajdzjan.....25

5.3	Turkiet	26	Skr. 2025/26:30
5.4	Ukraina	27	
5.5	Moldavien.....	27	
5.6	Ungern.....	28	
5.7	Belarus.....	29	
5.8	Kosovo	29	
5.9	Georgien	29	
5.10	Grannskapspolitiken	30	
5.11	Konflikter i och mellan medlemsstater.....	31	
	5.11.1 Ryssland – Ukraina.....	31	
	5.11.2 Ryssland – Georgien.....	31	
	5.11.3 Cypern – Turkiet.....	32	
	5.11.4 Nagorno-Karabach-konflikten.....	33	
6	Relationer till andra internationella organisationer	33	
6.1	Europeiska unionen	33	
6.2	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa	34	
6.3	Förenta nationerna.....	35	
7	Europarådets budget.....	36	
Bilaga 1	Förteckning över medlemsstater samt kandidat- och observatörländer.....	38	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 oktober 2025		40	

1 Utvecklingen i Europarådet under helåret 2024 och första halvåret 2025

Under 2024 fyllde Europarådet 75 år. Sedan 2022 har Rysslands fullskaliga anfallskrig mot Ukraina lett till enormt lidande och förödelse. Att krig åter skakar vår kontinent är en påminnelse om att Europarådets kärnområden – mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer – aldrig kan tas för givna utan måste upprätthållas och försvaras varje dag. Rysslands anfallskrig mot Ukraina får konsekvenser för alla organisationens medlemsstater. Det var mot bakgrund av denna nya geopolitiska verklighet som Reykjavikdeklarationen antogs 2023 vid Europarådets fjärde toppmöte. I Reykjavikdeklarationen och dess fem bilagor bekräftar medlemsstaterna på nytt sin enighet kring de värderingar som Europarådet står för och stödet för Ukraina. Genom att ge politisk vägledning till Europarådet bekräftade stats- och regeringscheferna organisationens huvudsakliga roll som väktare av systemet för den europeiska konventionen för mänskliga rättigheter (Europakonventionen) och dess centrala roll i att upprätthålla demokratisk säkerhet och hantera nuvarande och framtida utmaningar. Reykjavikdeklarationen, liksom dess principer för demokrati, har varit vägledande för Europarådets fortsatta arbete under rapporteringsperioden. Principerna ska respekteras av demokratiska stater och rör exempelvis yttrande-, mötes-, och föreningsfrihet, opartiska och effektiva rättsväsenden, korruptionsbekämpning, oberoende institutioner och det civila samhällets och ungdomars demokratiska deltagande. Principerna ska genomsyra Europarådets arbete framöver inom kärnområdena mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

I september 2024 fick Europarådet en ny generalsekreterare, schweizaren Alain Berset. Han lanserade ett nytt initiativ, "Den nya demokratipakten för Europa". Det är ett initiativ som syftar till att motverka demokratins tillbakagång i ljuset av att tilltron för den demokratiska modellen och de offentliga institutionerna undergrävs samtidigt som nya utmaningar uppstår med anledning av artificiell intelligens (AI). Demokratisk säkerhet är avgörande för fred och säkerhet i Europa. Rapporteringsperioden har fortsatt att präglas av en oroväckande utveckling på många områden av relevans för Europarådets arbete. Hot och våld mot journalister, begränsningar av mediefriheten, ökade restriktioner i församlings- och föreningsfriheten, manifestationer av hatretorik, minskat utrymme för civilsamhället och för människorättsförsvarare, otillbörlig användning av rättsväsendet för att underminera den politiska oppositionen, en ökad polarisering av den politiska miljön samt ökad ojämlikhet och diskriminering är exempel på detta. Behovet av Europarådet med dess kompetens och breda arbete till stöd för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, består.

Europarådets högsta prioritet under rapporteringsperioden har varit ansvarsutkrävande för Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Den

25 juni 2025 undertecknande Ukrainas president och generalsekreteraren ett avtal om att upprätta en särskild tribunal för aggressionsbrott mot Ukraina. Upprättandet av den särskilda tribunalen syftar till att säkerställa ansvarsutkrävande av de ryska politiska och militära ledare som beslutat om anfallskriget. Andra viktiga framsteg har gjorts genom inrättandet av ett skaderegister för Ukraina och det under perioden långt framskridna arbetet med att inrätta en skadeståndskommission. Skaderegistret, har registrerat omkring 40 000 ansökningar om ersättning för skador eller förluster som har orsakats av Ryssland. Skadeståndskommissionen är tänkt att behandla de ansökningar om ersättning som kommit in till skaderegistret och göra utbetalningar.

Europarådets generalsekreterare har utsett Thórdís Kolbrún Reykþjofd Gylfadóttir, Islands tidigare utrikesminister, till särskilt sändebud för Ukrainas barn. Sändebudet har i uppdrag att öka medvetenheten om situationen för Ukrainas barn och främja Europarådets initiativ och aktiviteter som stödjer dem, både inom organisationen och i bredare internationella sammanhang.

Europarådets ramkonvention om artificiell intelligens och mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen är det första rättsligt bindande internationella instrumentet om artificiell intelligens. Ramkonventionen öppnades för undertecknande den 5 september 2024 och syftar till att säkerställa att all verksamhet inom artificiell intelligens ska vara förenlig med mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, samtidigt som den främjar teknologiska framsteg och innovation.

En annan betydelsefull konvention som antogs under perioden är konventionen till skydd för advokatycket som öppnades för undertecknande vid Europarådets årliga ministermöte i Luxemburg i maj 2025. Konventionen syftar till att säkerställa att advokater kan utföra sitt arbete fritt och oberoende, utan otillbörlig inblandning, hot eller våld. Konventionen har undertecknats av Sverige och ett flertal andra europeiska stater.

I december 2024 undertecknade och ratificerade Sverige även Europarådets konvention mot matchfixning, den så kallade Macolinkonventionen. Sverige anslöt sig därmed till den majoritet av EU-länder som redan skrivit under konventionen och blev samtidigt det åttonde EU-landet att även ratificera konventionen. Macolinkonventionen antogs av Europarådet 2014 för att bekämpa manipulation av idrottsresultat och är det enda internationella rättsliga regelverket om matchfixning och manipulation av idrottstävlingar som finns och innebär en gemensam rättslig ram för internationellt samarbete.

Europarådet är fortsatt en central partner i EU:s utvidgningsprocess som fått ny aktualitet. Generalsekreterare Berset söker stärka Europarådets synlighet och roll på den internationella arenan genom dess strategiska samarbete med EU och ökat samarbete andra internationella organisationer såsom FN och OSSE. Under 2024 tog ministerkommittén beslut om att upprätta ett sambandskontor vid FN i New York.

2 EU:s anslutning till Europakonventionen

I och med Lissabonfördragets ikraftträdande finns en skyldighet för EU att ansluta sig till Europakonventionen. Genom en anslutning kommer EU och dess institutioner bli skyldiga att följa Europakonventionen. EU och dess institutioner kommer därigenom även att sättas under kontroll av den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) som kan hålla EU ansvarigt för konventionskränkningar. Genom en anslutning skapas ett mer sammanhängande och enhetligt system för skydd av mänskliga rättigheter i Europa.

EU och Europarådet träffade våren 2013 en överenskommelse om ett utkast till anslutningsavtal. Europeiska kommissionen begärde därefter EU-domstolens yttrande i fråga om avtalsutkastets förenlighet med EU-fördragen. I december 2014 meddelade domstolen sitt yttrande som innehöll en rad invändningar. Domstolen fann att avtalsutkastet inte var förenligt med EU-fördragen.

Efter att invändningarna analyserats och kompletterande förhandlingsmandat beslutats inom EU och Europarådet kunde förhandlingarna återupptas 2020. Förhandlingarna utmynnade 2023 i en överenskommelse om nya anslutningsinstrument. Överenskommelsen innebär att parterna är överens om samtliga frågor som behöver förhandlas dem emellan. Den omfattar dock inte frågan om EU-domstolens behörighet på området för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP-området), eftersom EU har meddelat att den frågan ska lösas internt inom unionen. Först när EU har funnit en lösning på frågan kommer förhandlingarna mellan Europarådet och EU formellt att avslutas. EU rapporterar löpande till Europarådet om hur arbetet med en intern lösning fortskrider. Konstitutionsutskottet informerades i mars 2025 om förhandlingsläget i arbetet med anslutningsfrågan.

Sveriges övergripande målsättning är att EU:s anslutning till Europakonventionen ska komma till stånd så snart som möjligt och att anslutningen ska bidra till att stärka såväl den enskildes som Europadomstolens och Europakonventionens ställning.

3 Den parlamentariska församlingen och kongressen för regionala och lokala myndigheter

3.1 Parlamentariska församlingen

Europarådets parlamentariska församling är ett demokratiskt forum för debatt och övervakning för nationella parlamentariker. Församlingens ordförande deltar i åsiktsutbyten med ministerkommittén och minister-

kommitténs ordförande bjuds på motsvarande sätt in till församlingen. Det finns även ett gemensamt mötesformat för ministerkommittén och församlingen som sammanträder för att diskutera frågor som är gemensamma för de två organen. Under perioden har de två organen sammanträtt i detta format fem gånger, bland annat med anledning av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och situationen i Georgien. Andra frågor som togs upp var frågan om Kosovos ansökan om medlemskap i Europarådet.

Den parlamentariska församlingen består av 612 parlamentariker från de 46 medlemsländerna. Församlingen består av fem politiska grupper. Den svenska delegationen består av sex ordinarie medlemmar och sex suppleanter. Delegationen finns representerad i tre av de politiska grupperna. En stor del av församlingens debatter under rapporteringsperioden har fortsatt berört konsekvenser av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Flera resolutioner har antagits, bland annat om de juridiska aspekterna av aggressionen mot Ukraina, Europas åtagande för en rättvis och hållbar fred, stöd för återuppbyggandet respektive sanktionernas roll för att motverka Ryssland. Vidare har situationen i Georgien stått i fokus sedan den negativa demokratiska utvecklingen. Den georgiska delegationen valde självmant att lämna församlingen i samband med januarimötet 2025 sedan församlingen röstat igenom en resolution som innebar att den georgiska delegationens ackreditering beviljades samtidigt som den villkorades. Även situationen i Turkiet och Belarus har varit föremål för diskussion liksom bredare tematiska frågor om implementering av Europadomstolens domar, utländskt inflytande i Europa, asylsökande och migranternas situation och rättigheter, samt och våld mot kvinnor och HBTQI-personers rättigheter.

Församlingens övervakningsarbete bedrivs av övervakningsutskottet och består oftast av landbesök för att studera såväl tematiska som landspecifika förhållanden. Övervakningsarbetet presenteras i rapporter som diskuteras i församlingens plenum. Sådana diskussioner kan följas av resolutioner eller rekommendationer som riktar sig till ministerkommittén, eller av mer allmänna uttalanden. När en övervakningsprocess eller rapport är avslutad följs de upp genom politisk dialog mellan församlingen och parlamentet i den medlemsstat som är berörd.

Valobservationer har under perioden genomförts i Albanien, Bulgarien, Georgien, Kosovo, Moldavien, Nordmakedonien och Polen. Den parlamentariska församlingen utser tillsammans med ministerkommittén Europarådets generalsekreterare, biträdande generalsekreterare, kommissarien för mänskliga rättigheter och domare till Europadomstolen. Under perioden har församlingen valt tolv nya domare till Europadomstolen för Andorra, Armenien, Finland, Irland, Lettland, Lichtenstein, Monaco, Polen, Serbien, Slovenien Storbritannien och Österrike. Församlingens ordförande Theodoros Rousopoulos och generalsekreterare Despina Chatzivassiliou omvaldes under perioden.

3.2 Kongressen för regionala och lokala myndigheter

Kongressen består av 306 ordinarie ledamöter som alla är folkvalda i kommuner och regioner i Europarådets 46 medlemsstater. Kongressen har två kammare, en med ledamöter från lokala myndigheter och en med regionala ledamöter. Ledamöterna representerar tillsammans över 130 000 lokala och regionala myndigheter. Kongressen möts två gånger om året i Strasbourg. Den svenska delegationen består av sex ordinarie ledamöter och sex suppleanter. Delegationen finns för närvarande representerad i samtliga av kongressens fyra politiska grupper. Kongressens huvudsakliga uppdrag är att stärka lokal och regional demokrati och att utvärdera tillämpningen av den europeiska stadgan för lokalt självstyre, som antogs 1985. Övervakningen genomförs dels genom landrapporter, dels genom tematiska rapporter. Rapporterna blir föremål för politisk behandling i kongressen som kan rikta rekommendationer till medlemsländernas regeringar. Som en del av övervakningen av tillämpningen av stadgan engagerar sig kongressen också i ökande grad i hur stater följer sina åtaganden om mänskliga rättigheter på lokal och regional nivå.

Under perioden firade kongressen 30 år. Frågor i fokus har bland annat varit Rysslands anfallskrig mot Ukraina, ökande antisemitism och antimuslimsk hatretorik samt stöd för de belarusiska demokratiska krafterna. Kongressen har antagit deklarationer och resolutioner om bland annat återuppbyggnad av Ukraina och hotet mot dess kulturarv, den negativa utvecklingen i Georgien, och om gripandena av Istanbul borgmästare Imamoglu och andra borgmästare i Turkiet.

Kongressen uppmärksammade frågan om hemlöshet i Europa med anledning av att siffran har fördubblats de senaste tio åren.

Sedan mars 2024 har en omstrukturering skett av kongressens tre kommittéer som bättre reflekterar Reykjavikdeklarationens ambitioner.

Kongressen övervakar som enda internationella organ lokala och regionala val i Europarådets medlemsstater och i vissa fall även i andra stater. Efter att valen ägt rum håller kongressen en uppföljande politisk dialog med medlemsstaterna om de rekommendationer som kongressen antagit gentemot de nationella myndigheterna. Under perioden har kongressen bevakat val i Bosnien och Hercegovina, Finland, Montenegro, Rumänien, Turkiet och Tyskland.

Inom ramen för Europarådets fältverksamhet genomför också kongressen program och projekt i både medlemsstaterna och i grannskapsländer, och bidrar därigenom till stärkandet av lokal demokrati och genomförandet av Förenta nationernas (FN) Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

4 Övergripande frågor under helåret 2024 och första halvåret 2025

4.1 Mänskliga rättigheter

4.1.1 Europadomstolen

Europadomstolens betydelse för skyddet av mänskliga rättigheter i Europa kan inte nog understrykas. Domstolen har sedan många år haft en mycket tung arbetsbörda, vilket lett till långa handläggningstider. När läget var som mest ansträngt, för ungefär femton år sedan, väntade cirka 150 000 mål på behandling i domstolen. Som resultat av ett mångårigt reformarbete har domstolens totala målbilans successivt minskat. Domstolen har dock fortfarande många komplexa mål rörande misstänkta allvarliga kränkningar av Europakonventionen att hantera och reformarbetet fortsätter.

Efter att Ryssland uteslöts från Europarådet, antog Europadomstolen en resolution som angav att domstolen är behörig att pröva klagomål mot Ryssland som rör händelser som ägt rum fram till den 16 september 2022, då landet upphörde att vara part till Europakonventionen.

4.1.2 Europadomstolens dömande verksamhet och ministerkommitténs övervakning

Under 2024 blev 22 800 klagomål fördelade på en dömande enhet i Europadomstolen, vilket kan jämföras med 34 650 fördelade klagomål under 2023 och 45 500 klagomål under 2022. Under 2024 meddelades 1 102 domar, vilket var en ökning med 9 procent jämfört med föregående år. I slutet av 2024 fanns 60 350 pågående mål i domstolen, vilket kan jämföras med 68 450 i slutet av 2023 och 74 650 i slutet av 2022. De stater som i slutet av 2024 var svarande i flest pågående mål i domstolen var Turkiet (35,8 procent av det totala antalet pågående mål), Ryssland (13,5 procent), Ukraina (12,7 procent) och Rumänien (6,4 procent). Flest fällande domar meddelades under 2024 mot Ryssland (302), Ukraina (153), Turkiet (67), Italien (51) och Rumänien (49).

Mål mot Sverige

Av de nya klagomål som fördelades på en dömande enhet i Europadomstolen under 2024 var 267 riktade mot Sverige, vilket kan jämföras med 143 under 2023 och 162 under 2022. Under 2024 avslutades behandlingen av 225 klagomål mot Sverige. I slutet av 2024 fanns därmed 78 pågående mål mot Sverige, vilket kan jämföras med 36 i slutet av 2023 och 34 i slutet av 2022.

Under 2024 och första halvåret 2025 kommunicerades 13 nya klagomål mot Sverige. Av dessa var samtliga migrationsrelaterade, förutom ett klagomål som gällde frågor på arbetsmarknadens område. Den 31

december 2024 var totalt 17 mål under beredning i Regeringskansliet. Av dessa var drygt hälften migrationsrelaterade och gällde frågan huruvida en verkställighet av aktuella utvisningsbeslut eller nekad familjeåterförening skulle innebära en kränkning av Europakonventionen.

Under 2024 avgjorde Europadomstolen fem mål mot Sverige genom dom eller beslut i kammare (sju domare) eller kommitté (tre domare). Därutöver avgjordes ett mål mot Sverige och 32 andra stater genom dom i stor kammare (17 domare). Målet *A.D. m.fl. mot Sverige* (nr 22283/21, 7 maj 2024) gällde frågan om det skulle strida mot förbudet mot tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (artikel 3) att utvisa klagandena till Albanien. Klagandena gjorde gällande att albanska myndigheter saknade vilja och förmåga att skydda dem från grym eller omänsklig behandling från tredje part. Europadomstolen fann att det inte skulle strida mot konventionen att verkställa utvisningsbeslutet. Målet *D.H. m.fl. mot Sverige* (nr 34210/19, 25 juli 2024) gällde frågan om det inneburit en kränkning av rätten till familjeliv (artikel 8) att neka en kvinna och två barn uppehållstillstånd på grund av anknytning med anledning av att anknytningspersonen inte uppfyllt försörjningskravet. Klagandena anförde även att diskrimineringsförbudet (artikel 14) hade kränkts då anknytningspersonens funktionsnedsättning begränsade hennes möjlighet att arbeta. Europadomstolen fann att det inte skett någon kränkning av konventionen. Målet *Okubamichael Debru mot Sverige* (nr 49755/18, 25 juli 2024) gällde frågan om det stred mot rätten till skydd för familjeliv (artikel 8) och förbudet mot diskriminering (artikel 14) att neka klagandens fru och barn familjeåterförening, på grund av att klaganden inte uppfyllt försörjningskravet. Europadomstolen avvisade klagomålet i den del som gällde artikel 14, och fann att det inte förelåg någon kränkning av artikel 8. Även målet *Dabo mot Sverige* (nr 12510/18, 18 januari 2024) rörde frågan om det inneburit en kränkning av rätten till familjeliv (artikel 8) att neka klagandens fru och barn familjeåterförening då klaganden inte uppfyllt försörjningskravet. Domstolen fann att det inte skett någon kränkning av konventionen. Målet *Koulizakis mot Sverige* (nr 36319/19, 24 oktober 2024) gällde en vårdnadsprocess där klaganden förlorat vårdnaden om och nekats umgänge med sitt barn. Klaganden gjorde gällande att rätten till en rättvis rättegång (artikel 6) och rätten till skydd för familjeliv (artikel 8) hade kränkts i den nationella processen, huvudsakligen då han ansåg att han inte involverats i tillräcklig utsträckning i de utredningar som låg till grund för besluten. Europadomstolen beslutade att avvisa klagomålet som uppenbart ogrundat. Klagandena i målet *Duarte Agostinho m.fl. mot Portugal m.fl.*, däribland Sverige, (nr 39371/20, 9 april 2024) var sex portugisiska ungdomar som gjorde gällande att den nuvarande och framtida negativa påverkan på klimatet som kunde tillskrivas svarandestaterna, stred mot rätten till liv (artikel 2), förbudet mot tortyr m.m. (artikel 3), rätten till privat- och familjeliv (artikel 8) och diskrimineringsförbudet (artikel 14). Domstolen avvisade klagomålet i förhållande till Portugal på grund av att nationella rättsmedel inte hade uttömts, och avvisade klagomålet i förhållande till övriga svarandestater till följd av bristande jurisdiktion (klagomålet mot Ukraina drogs tillbaka av klagandena tidigare under processen).

Under första halvåret 2025 avgjorde Europadomstolen tre mål mot Sverige genom dom eller beslut i kammare (sju domare) eller i kommitté

(tre domare). Klaganden i målet *Hasani mot Sverige* (nr 35950/20, 6 mars 2025) var en man vars bror tog sitt liv efter att bröderna meddelats utvisningsbeslut till Afghanistan. Klaganden anförde att Sverige agerat i strid med rätten till liv (artikel 2), genom att inte vidta tillräckliga åtgärder för att förhindra broderns självmord. Europadomstolen fann att det inte visats att svenska myndigheter vid den aktuella tidpunkten haft eller borde haft kännedom om en verklig och överhängande risk för klagandens brors liv. Domstolen fann därför att det inte skett någon kränkning av artikel 2. Målet *M.M. och A.M. mot Sverige* (nr 31218/23, 30 april 2025) rörde två bröder från Afghanistan som anförde att det skulle strida mot förbudet mot tortyr och annan omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3) att utvisa dem till deras hemland. De anförde även att en utvisning skulle innebära en kränkning av deras rätt till skydd för familjeliv (artikel 8), då det skulle separera dem från deras mor och syster som fått uppehållstillstånd i Sverige. Europadomstolen beslutade att avskriva målet då klagandenas utvisningsbeslut hade preskriberats, och då den ena brodern hade beviljats asyl vid en ny prövning och den andra brodern hade möjlighet att söka asyl på nytt. Europadomstolen beslutade dock att Sverige skulle betala klagandenas rättegångskostnader.

Målet *Paic och Wernersson mot Sverige* (nr 12908/23 och 24544/23, 20 maj 2025) rörde två män vars sperma, utan deras vetskap eller samtycke, använts för att inseminera två kvinnor på 1980- och 1990-talet, och som inte fått kännedom om detta förrän deras biologiska barn kontaktat dem i vuxen ålder. Klagandena anförde att Sverige därigenom kränkt rätten till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8). Europadomstolen avvisade klagomålet på grund av att nationella rättsmedel inte var uttömda.

Övervakning av verkställigheten av Europadomstolens domar och beslut

Europarådets medlemsstater har enligt Europakonventionen en skyldighet att verkställa Europadomstolens domar och beslut och åtgärda fastställda kränkningar. Att så sker är avgörande för att en klagande ska få upprättelse, för att begränsa tillströmningen av nya mål till Europadomstolen samt för konventionssystemets övergripande trovärdighet. Medlemsstaterna har emellertid ett visst utrymme att själva bestämma hur de ska gå till väga för att verkställa specifika avgöranden. Verkställigheten övervakas av ministerkommittén, som i sin tur assisteras av avdelningen för verkställighet av domar vid Europarådets sekretariat. De flesta mål under övervakning är av rent rutinmässig karaktär och leder endast till skriftväxling mellan en svarandestat och verkställighetsavdelningen. Ett antal mål tas dock årligen upp till diskussion i ministerkommittén.

Sedan år 2017 har antalet mål under övervakning minskat tack vare nya arbetsmetoder för de många mål där komplexa och systematiska problem återkommer. Numera avslutas övervakningen av mål i repetitiva mål där alla nödvändiga individuella åtgärder vidtagits. Samtidigt fortsätter övervakningen av de allmänna åtgärder som krävs för att komma till rätta med de underliggande problemen i ett mindre antal representativa mål.

I slutet av 2024 var 6 783 mål föremål för ministerkommitténs övervakning (att jämföra med 6 385 i slutet av 2023 och 6 112 i slutet av

2022). Under år 2024 avslutades övervakningen av 894 mål (att jämföra med 982 under år 2023 och 880 under år 2022). Antalet inkomna mål från Europadomstolen under året uppgick till 1 293 (att jämföra med 1 257 år 2023 och 1 459 år 2022). Europadomstolen är behörig att pröva klagomål mot Ryssland avseende händelser som ägt rum fram till den 16 september 2022. Därmed fortsätter ministerkommittén att ta emot ryska mål för övervakning.

Ministerkommittén beslutade den 12 juni 2025 att avsluta övervakningen av verkställigheten av domen i målet *Centrum för rättvisa mot Sverige* (nr 35252/08, 25 maj 2021). Målet gällde frågan om den svenska regleringen av signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet stred mot rätten till skydd för privatliv och korrespondens (artikel 8) och rätten till ett effektivt rättsmedel (artikel 13). Domstolen identifierade ett antal brister som utgjorde kränkning av artikel 8, varefter Sverige har vidtagit ett antal lagstiftningsåtgärder, bland annat tillägg i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Ministerkommittén har genom antagande av en slutresolution om Sveriges verkställande av domen avslutat övervakningen.

Den 19 december 2019 fastslog Europadomstolen att Osman Kavala hade frihetsberövats utan laglig grund och uppmanade Turkiet att försätta honom på fri fot. Trots upprepade uppmaningar till Turkiet från ministerkommittén att verkställa domen har Osman Kavala fortsatt varit frihetsberövad. Fallet har under perioden debatterats vid samtliga möten om verkställighet av domar i ministerkommittén samt vid flera av ministerkommitténs ordinarie veckovisa möten.

4.1.3 Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter

Sedan april 2024 innehas posten som Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter (MR-kommissarie) av irländaren Michael O'Flaherty. MR-kommissarien är en oberoende och opartisk icke-juridisk institution, vars uppgift är att främja medvetenhet om och respekt för mänskliga rättigheter i Europarådets medlemsstater. I mandatet, som sträcker sig över sex år, ingår att bistå medlemsstaterna i genomförandet av organisationens standarder för mänskliga rättigheter, identifiera och uppmärksamma brister i lagstiftning och praxis samt ge råd och information om skyddet av de mänskliga rättigheterna. Samarbete med institutioner utanför Europarådet är viktigt för uppdraget och äger framför allt rum med EU, FN:s flyktingkommissarie och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Regelbundna landbesök utgör kärnan i MR-kommissariens verksamhet. Under den aktuella perioden besökte MR-kommissarien Ukraina, Slovakien, Polen, Finland, Irland, Turkiet, Georgien, Grekland, Nordmakedonien och Serbien. Mänskliga rättigheter för Ukrainas befolkning är MR-kommissariens högst prioriterade fråga och han har redan besökt landet två gånger under sin ämbets tid. Han har särskilt understrukit vikten av att integrera mänskliga rättigheter i diskussioner om fred och återuppbyggnad. Andra frågor han prioriterat under sina besök har varit säkerställande av ansvarsutkrävande samt fångars, barns och

saknades situation. Vid sitt besök i Georgien uttryckte MR-kommissarien oro över lagändringarna som begränsade yttrandefriheten för demonstranter och framförde kritik mot de långsamma utredningarna om misshandel av demonstranter och journalister. Han kritiserade stigmatiseringen av HBTQI-personer och krävde att lagstiftningen om familjevärderingar skulle upphävas.

En annan fråga MR-kommissarien särskilt har engagerat sig i är mänskliga rättigheter för flyktingar asylsökande och migranter. Han har intervenerat i tre migrationsrelaterade mål i Europadomstolen och bland annat anfört att förstärkning av gränsskyddet inte får ske på bekostnad av grundläggande internationella rättsprinciper, såsom rätten att söka asyl och förbudet mot refoulement, dvs. att återsända någon till ett land där han eller hon riskerar att utsättas för allvarliga kränkningar av sina mänskliga rättigheter. Han har också uttryckt oro över förslag att utlokalisera asylförfaranden till tredje länder.

4.1.4 Jämställdhet

Jämställdhetskommisionen är en styrkommitté i vilken samtliga 46 medlemsstater i Europarådet är representerade. Under den aktuella perioden sammanträdde Jämställdhetskommisionen tre gånger. I mars 2024 antogs Europarådets jämställdhetsstrategi för perioden 2024–2029. Strategin är uppbyggd kring sex tematiska målsättningar och utgör ett centralt ramverk för Europarådets och dess medlemsstaters arbete på jämställdhetsområdet. Jämställdhetskommisionens mandat inkluderar bland annat att övervaka att jämställdhetsintegrering tillämpas i Europarådet, att stödja genomförandet av Europarådets jämställdhetsstrategi för 2024–2029 och att verka för att fler medlemsstater ansluter sig till Istanbulkonventionen och Europarådets konvention om bekämpande av människohandel. Mot bakgrund av det ökande motståndet mot arbete för jämställdhet och jämlikhet tillsatte Jämställdhetskommittén under våren 2025 en arbetsgrupp för att ta fram positiva budskap i syfte att främja jämställdhet och för att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor. I slutet av 2025 ska arbetsgruppen presentera ett metodstöd med vägledning kring hur Europarådet och medlemsstaterna kan arbeta för att bemöta motståndet och främja jämställdhet. Arbetet för ökad jämställdhet och en balanserad representation av kvinnor och män i olika sammanhang är ett arbete som även uppmärksammas inom Europarådets olika organ och strukturer. Arbetet följs upp genom bland annat rapporter i den parlamentariska församlingen och i den regionala och lokala kongressen, med konsuppdeldad statistik och förslag om ytterligare förbättringar.

Istanbulkonventionen trädde i kraft den 1 augusti 2014 och för Sverige den 1 november 2014. EU undertecknade konventionen den 13 juni 2017. EU ratificerade därefter konventionen den 28 juni 2023. Under rapporteringsperioden har Lettland ratificerat konventionen. Vid periodens slut hade därmed 38 stater samt EU ratificerat Istanbulkonventionen och 6 stater hade därutöver undertecknat konventionen. Istanbulkonventionens övervakningsorgan, expertgruppen Grevio, bildades 2015 och har i uppdrag att granska de anslutna staternas genomförande av konventionen. Sverige rapporterade för andra gången till

Grevio under 2023 och under 2024 genomförde Grevio ett landbesök i Sverige. Den 28 november 2024 publicerades den första tematiska rapporten avseende Sveriges arbete och den 5 juni 2025 beslutade partskommittén om de rekommendationer som riktas mot Sverige. Sverige ska senast den 7 juni 2028 inkomma med en skriftlig rapport till partskommittén om de åtgärder som har vidtagits med anledning av rekommendationerna.

4.1.5 Lika rättigheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck

År 2010 antog Europarådet en rekommendation om skydd mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck (CM/Rec[2010]5). Sverige hade en pådrivande roll för att ta fram denna rekommendation. Till följd av antagandet skapades 2011 en funktion inom Europarådets sekretariat med uppgift att ansvara för frågor som rör lika rättigheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck och genomförandet av rekommendationen.

En expertkommitté för frågorna har också inrättats under styrkommittén för icke-diskriminering, mångfald och inkludering (CDADI). Under hösten 2021 uppdrog ministerkommittén åt CDADI att årligen utarbeta en tematisk rapport inom rekommendationens områden. Den tredje rapporten färdigställdes under hösten 2024 och en fullständig rapport om medlemsstaternas genomförande av rekommendationen är under utarbetande. Denna väntas publiceras senast vid utgången av 2025. CDADI har även uppdragits att utarbeta ett förslag till en rekommendation om intersexpersoners levnadsvillkor, vilken väntas antas under slutet av 2025. Hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter är fortsatt prioriterade av den svenska regeringen.

4.1.6 Diskriminering

Styrkommittén för icke-diskriminering, mångfald och inkludering (CDADI) har till uppgift att främja jämlikhet och inkluderande samhällen, fria från diskriminering och hat, där mångfald respekteras. Kommittén ger råd till ministerkommittén på alla områden inom dess mandat, inklusive i arbetet mot diskriminering och antiziganism, för romsk inkludering, nationella minoriteters rättigheter, användningen av landsdels- eller minoritetsspråk, samt främjandet av interkulturell integration. CDADI har bland annat fått i uppdrag att arbeta med frågor som rör hbtqi-personers fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter, att utarbeta en rekommendation om förhållandet mellan artificiell intelligens och likabehandling samt att utarbeta verktyg inom kommitténs olika arbetsområden.

Fyra expertkommittéer har inrättats under CDADI. Expertkommittén för frågor relaterade till romer och resande (ADI-ROM) ansvarar för Europarådets mellanstatliga arbete för att skydda och främja respekten för romers och resandes mänskliga rättigheter samt deras inkludering och aktiva deltagande i samhället. Uppdraget för expertkommittén för interkulturell inkludering (ADI-INT) är att bistå CDADI i arbetet med att främja inkluderande samhällen, med särskilt fokus på interkulturell

inkludering och mångfaldsarbete. Expertkommittén för sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck (ADI-SOGIESC) ansvarar för frågor med koppling till sitt område, och särskilt rekommendationen om skydd mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck (CM/Rec[2010]5). Den fjärde expertkommittén, expertkommittén för artificiell intelligens, likabehandling och diskriminering (GEC/ADI-AI), har tillsatts gemensamt av CDADI och jämställdhetskommittén (GEC) med uppdrag att föreslå en rekommendation på området. Arbetet med denna rekommendation väntas slutföras under 2025.

Skr. 2025/26:30

4.1.7 Barnets rättigheter

Europarådets nuvarande och fjärde strategi för barnets rättigheter (2022-2027) utgår från de mänskliga rättigheter som ska tillförsäkras barn enligt FN:s konvention om barnets rättigheter, Europakonventionen och andra internationella överenskommelser. I strategin prioriteras följande sex områden: ett liv fritt från våld, jämlika möjligheter och social inkludering, tillgänglighet och säker användning av teknologi, ett barnvänligt rättssystem, delaktighet för alla barn samt barnets rättigheter i kris och nödsituationer. För att arbeta med genomförandet av strategin har en kommitté, styrkommittén för barnets rättigheter (CDENF), inrättats. Inom ramen för kommitténs arbete utarbetas även rekommendationer för medlemsstaterna i frågor som rör barnets rättigheter inom olika områden. Tre expertkommittéer har inrättats under CDENF för att bistå styrkommittén med underlag inför framtagande av bland annat rekommendationer. Expertkommittén för förebyggande av våld (ENF-VAE), expertkommittén för tillgång till barnvänliga rättsliga förfarande genom tvärvetenskapliga och interinstitutionella tjänster (ENF-JUS) och expertkommittén för barns rättigheter i förfaranden som rör föräldrars separation och vårdnad (CJ/ENF-ISE) tillsammans med Europarådets kommitté för rättsligt samarbete (CDCJ).

Sverige ratificerade 2013 Europarådets konvention om skydd av barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (Lanzarotekonventionen). Konventionen förespråkar att stater både inom och utanför Europa ska kriminalisera olika typer av sexualbrott mot barn och vidta åtgärder för att förebygga sexuellt våld, skydda barn som brottsoffer samt åtala förövare. Sverige bidrar aktivt till genomförandet av konventionen, bland annat genom att delta i Lanzarotekommitténs arbete med uppföljningen. Barnombudsmannen har under året bidragit med sin expertis kopplat till barns delaktighet i Lanzarotekommitténs arbete. Ett resultat är att Lanzarotekommittén inför den europeiska dagen om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp, den 18 november 2025, förbereder för att lyfta vikten av barns delaktighet vid datainsamling för att följa fenomenet sexuell exploatering av barn.

4.1.8 Rasism

Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) är ett oberoende övervakningsorgan som är inrättat av Europarådet och som är specialiserat

på frågor som rör rasism, etnisk diskriminering och intolerans. Kommissionen genomför sitt övervakningsarbete land för land där de analyserar situationen i de olika medlemsstaterna och tar fram förslag och rekommendationer för hur de identifierade problemen ska åtgärdas. Arbetet sker i cykler om fyra till fem år och ungefär nio till tio länder granskas varje år.

ECRI publicerade sin sjätte rapport om Sverige i juni 2025 efter sitt besök i Sverige i april 2024. Av rapporten framgår bl.a. rekommendationer i fråga om utbildning, datainsamling och utformningen av lagstiftning och policyåtgärder för att dessa ska vara effektiva.

4.1.9 Nationella minoriteter

I februari 2024 lämnade Europarådets rådgivande kommitté för ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter sitt femte yttrande om Sveriges efterlevnad av ramkonventionen. Yttrandet innehåller ett antal rekommendationer riktade till Sverige. Rekommendationerna rör bland annat att stärka de nationella minoriteternas möjlighet till inflytande, att främja interkulturell dialog och att förstärka arbetet mot rasism, hatbrott och hatretorik. I april 2024 antogs rekommendationerna av Europarådets ministerkommitté. I april 2024 genomfördes ett uppföljningsbesök om implementeringen av rekommendationerna. Sveriges nästa rapport ska lämnas in senast den 1 juni 2026 (6:e granskningscykeln).

I december 2023 lämnade Sverige in en rapport om implementeringen av de mest brådskande rekommendationer som Europarådets ministerkommitté har lämnat om Sveriges efterlevnad av europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (språkstadgan). Rekommendationerna rör bl.a. att införa språk som diskrimineringsgrund, att förbättra modersmålsundervisningen och stärka lärarförsörjningen för de nationella minoritetsspråken. I mars 2024 publicerade expertkommittén för språkstadgan en utvärdering av Sveriges rapport. Sveriges nästa rapport ska lämnas in senast den 1 juni 2026 (9:e granskningscykeln).

4.1.10 Romers möjlighet att åtnjuta sina mänskliga rättigheter

Europarådets strategiska handlingsplan för romsk inkludering sträcker sig mellan 2020 och 2025. Planen syftar till att motverka antiziganism och diskriminering, att stödja politiskt deltagande samt att stödja tillgång till kvalitativ utbildning. Europarådet arbetar nu fram en ny strategisk handlingsplan för 2026–2030. Europarådets expertkommitté för frågor relaterade till romer och resande (ADI-ROM) höll två möten under 2024 och ett möte hölls under första halvåret 2025.

4.1.11 Rättigheter för personer med funktionsnedsättningar

I enlighet med tidigare beslut i Ministerkommittén ska området rättigheter för personer med funktionsnedsättning integreras i organisationens

4.1.12 Yttrande- och mediefrihet

Europarådets arbete inom sektorn för yttrande- och mediefrihet inriktas på att främja fria medier och värna mediemångfald och ett fritt informationsflöde. Standarder utarbetas och olika aktiviteter genomförs för att öka respekten för artiklarna 8 och 10 i Europakonventionen och för att underlätta samarbetet mellan medlemsstaterna. Särskilt fokuserar arbetet på frågor om mediemångfald, tillgång till information och yttrandefrihet på nätet och journalisters säkerhet. Europarådet fortsätter också att uppmärksamma de inskränkningar och begränsningar av yttrande- och mediefriheten som sker i många länder.

Europarådets plattform för skydd för journalister är en etablerad och allmänt respekterad struktur. Arbetet för att uppmärksamma frågor om journalisters säkerhet bedrivs också sedan 2023 genom den femåriga satsningen "Journalists matter" med eget sekretariat, kontaktpunkter i medlemsstaterna, flera konferenser och seminarier årligen och en särskild hemsida som beskriver medlemsstaternas arbete på området. I Sverige är det Kulturdepartementet och Mediemyndigheten som har utsedda kontaktpersoner för arbetet. Syftet är att säkerställa att det nationella arbetet med att öka skyddet och säkerheten för journalister kan dra nytta av och bidra till kunskapsutbytet inom Europarådet.

Ett viktigt förberedande arbete för yttrande- och mediefrihet sker i Europarådets styrkommitté för medie- och informationssamhället (CDMSI). Styrkommittén följer utvecklingen inom medie- och informationssamhället med utgångspunkt i det mediebegrepp som ministerkommittén antog i rekommendationen CM/Rec(2011)7. Mandatet för CDMSI omfattar även ansvar för att följa upp strategin för internets styrning.

Under 2024 och första halvåret 2025 har två expertgrupper arbetat efter styrkommitténs mandat. Den ena med uppgift att ta fram ett utkast till rekommendation om hur säkerheten och integriteten online kan stärkas för användare och kreatörer, den andra ett utkast till vägledning för att öka förståelsen för hur användningen av generativ AI påverkar yttrandefriheten på olika sätt. Därutöver har styrkommittén också arbetat med frågor som rör utvärdering av medie- och informationskunnighet liksom hur informationsmanipulation kan bemötas med upprätthållen respekt för yttrande- och informationsfrihet.

4.1.13 Artificiell intelligens och mänskliga rättigheter

Europarådet har, som en följd av en mångårig internationell debatt om den artificiella intelligensens etiska och juridiska konsekvenser, hörsammat frågan om relationen mellan artificiell intelligens och mänskliga rättigheter. Under våren 2024 avslutades förhandlingen av ett rättsligt ramverk som ska reglera samspelet mellan utveckling, design och användande av artificiell intelligens och Europarådets kärnområden mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i den

mellanstatliga kommittén för artificiell intelligens (CAI). Europarådets ramkonvention om AI och mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen antogs av Europarådets ministerkommitté den 17 maj 2024. EU-kommissionen har enligt rådets beslut (EU) 2022/2349 om bemyndigande att inleda förhandlingar om Europarådets konvention om artificiell intelligens, mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen haft mandat för förhandlingarna i CAI i den utsträckning förhandlingen rör frågor inom EU:s exklusiva kompetens. Ramkonventionen undertecknades av EU-kommissionen å medlemsstaternas vägnar den 5 september 2024 i enlighet med rådets beslut (EU) 2024/2218.

Under hösten 2024 och våren 2025 fortsatte förhandlingarna i CAI av en icke-bindande bilaga till ramkonventionen angående metodiken för riskbedömning av AI systems påverkan på mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen (HUDERIA). Sammantaget har CAI haft fem möten under 2024 och våren 2025.

4.2 Demokrati- och rättsfrågor

4.2.1 Demokratifrågor

Reykjavikprinciperna för demokrati, som är en bilaga till Reykjavikdeklarationen som antogs vid toppmötet 2023, genomsyrar Europarådets arbete. Europarådets demokratiarbete är omfattande och syftar till att stärka det demokratiska styrelseskicket på alla nivåer samt stärka demokratiska institutioner och medborgarnas förtroende för dem. Det avser också att bidra till att öka kunskapen, delaktigheten och deltagandet i demokratin bland medborgare och inom civilsamhället samt att verka för politisk pluralism och inkluderande samhällen utan diskriminering, hat och våld. Verksamheten syftar även till att stödja unga människor att säkra en gemensam europeisk framtid. Till detta arbete bidrar den parlamentariska församlingen, kongressen för lokala och regionala myndigheter, Venedigkommissionen, Europarådets ungdomsverksamhet och Europarådets stöd för utbildningsinsatser med fokus på demokrati och samarbetsavtal inom sport, utbildning, kultur, film- och mediesektorn. Europarådets fältverksamhet har en viktig roll i demokratiarbetet, genom att stödja medlemsstaternas reformarbete inom området.

Under 2024 tog generalsekreterare Berset initiativ till ”En ny demokratipakt för Europa” som svar på den negativa trenden med demokratins tillbakagång. Demokratipakten syftar till att Europarådet efter djupgående interna och externa konsultationer tillsammans med medlemsstater och partners ska försvara och stärka demokratin, göra den mer inkluderande och att anpassa den till dagens utmaningar som exempelvis AI och desinformation genom att göra den mer motståndskraftig. Arbetet med demokratipakten pågår tvärssektoriellt. En färdplan presenterades vid ministermötet i Luxembourg 2025 med ambitionen att ett toppmöte ska hållas under 2026.

Med utgångspunkt i Reykjavikprinciperna ska styrkommittén för demokrati (CDDEM) främja och underlätta utbyten av erfarenheter och god praxis mellan Europarådets medlemsstater, för att utveckla gemen-

samma politiska åtgärder, standarder och verktyg för att stärka demokratin, dess institutioner och processer och främja god samhällsstyrning på alla nivåer. Styrkommittén har under 2024 tagit fram en vägledning för att öka det civila samhällets deltagande i Europarådets arbete, bland annat när det gäller Europarådets uppförandekod för det civila samhällets engagemang. Det har också beslutats om att uppdatera rekommendationen CM/Rec(2007)14 om den rättsliga ställningen för icke-statliga organisationer i Europa. En stor del av arbetet under 2024–2025 har handlat om att utarbeta parametrar för att underlätta tillämpningen och genomförandet av Reykjavikprinciperna, och andra relevanta standarder inom Europarådet, för att främja, skydda och stärka demokratin i alla medlemsstater. Parametrarna är utformade som ett praktiskt stödverktyg, främst för medlemsstaterna, med syftet att ge vägledning för utvärdering av tillståndet i sin demokrati, hjälpa till att förstå brister och sårbarheter i sitt demokratiska system, vidta åtgärder för att förbättra kvaliteten på sin demokrati i enlighet med Europarådets standarder och främja kollektivt lärande för att bygga upp motståndskraft. Efter att arbetsgruppen inom styrkommittén enats om ett utkast på parametrar kommer de genomgå en publik konsultation för att antas på plenarmöte i slutet på november 2025.

I december 2023 välkomnade ministerkommittén generalsekreterarens färdplan för 2024–2027 för Europarådets samarbete med civilsamhället som ett viktigt steg i förverkligandet av åtagandena i Reykjavik-deklarationen. Europarådets samarbete med civilsamhället sker inte minst inom ramen för Europarådets internationella konferens för enskilda organisationer (CINGO), som har ca 300 medlemsorganisationer. Konferensen är den institutionella civilsamhällespelaren i organisationen och har som mål att främja demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer genom det civila samhället i Europa. Konferensen sammanträder två gånger per år i Strasbourg. Världsforum för demokrati (World Forum for Democracy) hölls för 12:e gången i november 2024 på temat ”Demokrati och mångfald – kan vi överbrygga skiljelinjerna?” Forumet är en plattform för politiska beslutsfattare och det civila samhället att diskutera lösningar på viktiga utmaningar för demokratier världen över. Forumet pekade bland annat på vikten av arbetet för en varaktig, positiv fred, vilket uppnås genom jämlikhet, medborgarnas deltagande, yttrandefrihet och rättsstatsprincipen.

4.2.2 Venedigkommissionen

Europeiska kommissionen för demokrati genom lag, även kallad Venedigkommissionen, är Europarådets rådgivande organ i konstitutionella frågor. Den har till uppdrag att bistå medlemsstaterna, som består av Europarådets 46 medlemsstater samt ytterligare 15 icke-europeiska länder, med rådgivning för att statsskick och rättssystem ska ligga i linje med europeiska standarder och internationell erfarenhet vad gäller demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Venedigkommissionen arbetar huvudsakligen inom tre områden: demokratiska institutioner och grundläggande rättigheter; konstitutionella

domstolar och domstolsväsendet i övrigt samt val, folkomröstningar och politiska partier.

Under 2024 har Venedigkommissionen antagit flera rådgivande yttranden: Armenien och expropriationslagstiftning; Bosnien och Hercegovina om lag för landets högsta rättsråd bestående av domare och åklagare; Georgien och vallagen, samt om lagen om allmän ordning och demonstrationer; Kirgizistan om tvångsöverförande av missbrukare för vård, om skydd och försvar mot våld i hemmet, samt icke-diskriminering och skydd av nationella minoriteter. Kosovo har erhållit ett rådgivande yttrande om lagen för rekrytering, utvärdering, kontroll och status av domare och åklagare samt upprättandet av en akademi för jurister. Kommissionen har antagit ett rådgivande yttrande om Moldaviens konstitutionella domstol och minoritetsspråk i offentlig förvaltning och rättsliga sammanhang.

Vidare har Peru fått ett rådgivande yttrande om riks rätt och ansvarsutkrävande av landets självständiga valkommissioner. Rumäniens sammanslagning av valdag för nationella val och val till Europaparlamentet blev också föremål för ett rådgivande yttrande.

Venedigkommissionen har även avgivit ett expertutlåtande i frågan om vapenfri militärtjänst i Ukraina, samt snabbt rapporterat om konstitutionella domstolars annullering av valresultat.

Slutligen har kommissionen antagit en rekommendation om vikten av ett rättsligt ramverk för att hantera konsekvenserna av användandet av legosoldater och privata militära- och säkerhetsföretag på upprätthållandet av respekten för mänskliga rättigheter och rättsstaten.

Under 2025 inrättades en etikkommitté för att bistå ordförande och generalsekreteraren i intressekonfliktsfrågor.

4.2.3 Europarådets folkrättsliga samarbete

Europarådet spelar en viktig roll för att främja informationsutbyte om och samordning av medlemsstaternas aktiviteter inom folkrättens område. Detta sker via Europarådets folkrättskommitté (CAHDI). Under den aktuella tidsperioden har CAHDI behandlat ett antal frågor relaterade till Rysslands aggression mot Ukraina. Hit hör pågående arbete om ansvarsutkrävande i Europarådet och i andra forum. Bland övriga ämnen som CAHDI behandlat kan nämnas utvecklingen i Internationella brottmålsdomstolen (ICC), internationell humanitär rätt, arbetet i FN:s folkrättskommission (ILC), traktaträttsliga frågor, immunitetsfrågor, mål i Europadomstolen som inbegriper folkrättsliga frågeställningar samt havsrätt och skydd av kritisk undervattensinfrastruktur.

4.2.4 Europarådets tekniska reformsamarbete och fältverksamhet

Europarådets reformsamarbete och fältverksamhet syftar till att säkerställa att staters lagstiftning, institutioner och praxis uppnår europeiska standarder och att de uppfyller de åtaganden staterna gjort inom områdena mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och demokrati. Stödet genomförs till största delen med frivilliga bidrag från medlems- och

observatörsstater. EU är Europarådets viktigaste institutionella partner i politiska, juridiska och finansiella termer och står för omkring 60 procent av finansieringen. Europarådet genomför landspecifika samarbetsprojekt i 26 av Europarådets medlemsstater. Utöver detta bedrivs också regionala projekt som även inbegriper ickemedlemsstater i t.ex. Centralasien och södra grannskapet. Europarådet har extern närvaro med såväl fältkontor som mindre sambandskontor i Bryssel, Wien, Genève, Warszawa, Bukarest och Venedig. Under 2024 tog ministerkommittén beslut om att ett sambandskontor ska öppnas vid FN i New York. Europarådets största kontor finns i Kiev, Belgrad, Ankara och Tirana. Fältkontor eller programkontor finns även i Baku, Chisinau, Podgorica, Pristina, Rabat, Sarajevo, Skopje, Tbilisi, Tunis och Jerevan.

Handlingsplaner och projekt antas av ministerkommittén. Europarådet stödjer genom sin fältverksamhet och tekniska bistånd både medlemsstater och partnerländer i grannskapsregioner. Under perioden fanns handlingsplaner för Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ukraina, Bosnien och Hercegovina, liksom för icke-medlemsstaterna Marocko, Tunisien, Kazakstan och Kosovo. Ett stort fokus har sedan Rysslands anfallskrig mot Ukraina varit att stärka och anpassa Europarådets stöd till Ukraina. Handlingsplanen för Ukraina löper för perioden 2023–2027 och har en planerad budget på 50 miljoner euro.

Den metodologi som används inom Europarådets tekniska reformsamarbete och bistånd består av ett samspel mellan Europarådets olika verksamhetsgrenar i utformningen av reformsamarbetet, i samråd med mottagarlandet. Detta ger mottagarlandet bättre äganderätt i reformprocessen som syftar till att uppnå en förbättrad lagstiftning samt genomförande av Europarådets konventionssystem inom kärnområdena mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Sedan 2024 går en liten del av den ordinarie budgeten till handlingsplanerna för att bättre säkerställa hållbarhet och förutsebarhet i finansieringen. Den större delen av handlingsplanerna finansieras alltså av frivilliga bidrag från medlemsstaterna.

Sveriges biståndsmyndighet Sida har haft ett omfattande samarbete med Europarådet sedan 2009. Under 2023 ingick Sida ett nytt ramavtal med Europarådet för perioden 2023–2027 om stöd till handlingsplanerna i Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien och Ukraina, samt handlingsplanen för samarbete med företrädare för de belarusiska demokratiska krafterna och det civila samhället. Stödet för avtalsperioden uppgår till totalt 60 miljoner kronor och är giltigt till och med 2028. Därutöver ger Sida visst stöd till Europarådets projektverksamhet i Albanien, Bosnien och Hercegovina och Serbien. Samarbetet med Europarådet under perioden har legat väl i linje med strategin för Sveriges reformsamarbete med Östeuropa 2021–2027 och strategin för Sveriges reformsamarbete med västra Balkan och Turkiet under 2021–2027, där stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och en mer utvecklad rättsstat är viktiga resultatområden. Europarådets verksamhet i de berörda länderna kompletterar och stärker andra svenska insatser.

4.2.5 Civil- och offentlighetsligt samarbete

Europarådets kommitté för rättsligt samarbete (CDCJ) är en styrkommitté på civil- och offentlighetsrätts område. Kommittén har ett brett ansvarsområde och arbetar med frågor som rör bland annat rättsväsendet och rättsliga förfaranden, familjerätt, förvaltningsrätt och statslöshet. Under 2024 slutförhandlades en ny konvention till skydd av advokater. Vidare slutförhandlades två rekommendationer om barns rättigheter i förfaranden som rör föräldrars separation och vårdnad.

4.2.6 Straffrättsligt samarbete

Inom ramen för Europarådets straffrättsliga styrkommitté pågår arbete med att ta fram en rad nya rekommendationer och konventioner på straffrättsens område. Det pågår bland annat arbete med att ta fram ett tilläggsprotokoll som kompletterar CETS nr 198 (förverkandekonventionen). En expertkommitté håller på att utarbeta en rekommendation om bekämpning av digitala former av våld mot kvinnor och flickor. I maj 2025 antog Europarådets ministerkommitté en ny Europarådskonvention som ska ersätta 1998 års konvention om straffrättsliga sanktioner till skydd för miljön. Vidare antog ministerkommittén i juni 2025 ett tredje tilläggsprotokoll till den Europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Tilläggsprotokollet syftar framför allt till att anpassa konventionen till den snabba utvecklingen som sker på området. Under sommaren 2025 förväntas ministerkommittén anta en uppdaterad definition av terroristbrott i Europarådets terrorismkonvention.

4.2.7 Gruppen av stater mot korruption

Gruppen av stater mot korruption (Greco) grundades 1999 genom ett partsavtal, där Sverige är en av de 17 medstiftarna. Europarådets medlemsstater samt USA och Kazakstan är medlemmar. Ryssland beslutade under 2023 att frånträda Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption och är sedan den 1 juli 2023 inte längre medlem av Greco. Belarus beslutade att frånträda samma konvention och är sedan den 1 maj 2024 inte längre medlem av Greco.

Greco har till uppgift att, genom systematiska ömsesidiga utvärderingar, kontrollera att medlemsstaternas följer Europarådets konventioner mot korruption och övriga antikorrupsionsstandarder som ministerrådet antagit.

Sverige deltar aktivt i möten (delegationen utgörs av en person från Finansdepartementet och en från Justitiedepartementet), i utvärderings-team och som rapportör i uppföljningar.

Varje utvärderingsrunda fokuserar på ett par samhällssektorer där allt från lagstiftning till praktik utvärderas. Den detaljerade utvärderingsrapporten för varje medlemsstat diskuteras och beslutas av Grecos plenarförsamling. De rekommendationer som ges syftar till att stärka ländernas kapacitet att förebygga och motverka korruption. Genomförandet av dessa följs regelbundet upp till dess att en stor andel av rekommendationerna är helt genomförda.

Den femte utvärderingsrundan inleddes 2017 och fokuserar på politiska makthavare i regering och regeringskansli och på polismyndigheter. Vid slutet av 2023 hade nästan samtliga medlemsstater utvärderats och för många (inklusive Sverige) hade även en eller två uppföljningar av genomförandet av rekommendationerna genomförts. Utvärderingen av Sverige i femte rundan avslutades under våren 2025 efter att Sverige hade uppfyllt två tredjedelar av rekommendationerna. Den sjätte utvärderingsrundan, vilken fokuserar på att förebygga korruption på subnationell nivå, inleddes den 17 mars 2025.

Skr. 2025/26:30

4.2.8 Samarbete på utbildningsområdet

Styrkommittén för utbildning (CDEDU) har bland annat behandlat ett nytt initiativ om lärande för hållbar utveckling samt frågan om automatisk erkännande av kvalifikationer där en undergrupp ska ta fram ett förslag till konvention senast december 2026. Sverige har bidragit aktivt i demokratifrågor, bland annat genom att dela forskning och erfarenheter från arbetet med Demokratistegen, med utgångspunkt i Europarådets ramverk för demokratisk kultur (RFCDC). Inom AI-området har CDEDU påbörjat arbete med en rekommendation om AI-kompetens för hela utbildningssystemet.

4.2.9 Samarbete på kulturområdet

Samarbetet inom kulturområdet har fortsatt inom ramen för styrkommittén för kultur, kulturarv och landskap (CDCPP). Under rapporteringsperioden har styrkommittén antagit förslag till reviderade rekommendationer om AI inom kultur- och kulturarvsområdet, samt ett förslag om konvention om samproduktion för TV-serier. Styrgruppen har även haft ett tematiskt möte om konstnärlig frihet och följer uppföljningen av kulturministerdeklarationen från 2022 om Rysslands krig mot Ukraina.

4.2.10 Samarbete på ungdomsområdet

Det ungdomspolitiska samarbetet består av en styrkommitté för mellanstatligt samarbete (CDEJ), en operativ verksamhet med en särskild ungdomsfond som erbjuder ekonomiskt stöd till ungdomsprojekt och -organisationer, ungdomscenter i Strasbourg och Budapest samt ungdomsorganisationernas eget organ för att diskutera ungdomspolitik, det konsultativa ungdomsrådet (CCJ). Styrkommittén och det konsultativa ungdomsrådet arbetar enligt principen om delat beslutsfattande inom ett gemensamt organ rörande unga (CMJ) som har gemensamma möten två gånger per år. Inom ramen för Europarådets ungdomspolitiska samarbete har Sverige arbetat med frågor som rör ungas inkludering, ungas delaktighet och inflytande, ungas möjlighet att åtnjuta de mänskliga rättigheterna samt icke-diskriminering. I maj 2025 antogs en rekommendation om det sociala, ekonomiska och politiska deltagandet för unga på landsbygden (CM/Rec[2025]3).

4.3 Europarådets utvecklingsbank

Europarådets utvecklingsbank (CEB), med huvudsäte i Paris, grundades år 1956 och har som mål att bidra till förbättrade levnadsförhållanden och social sammanhållning i Europa. Motivet för att inrätta banken var att möta behoven i samband med de flyktingströmmar som följde efter andra världskriget. Bankens högsta beslutande organ är guvernörsstyrelsen där Sverige representeras av Sveriges ambassadör vid Europarådet. I bankens administrativa råd representeras Sverige av en tjänsteperson på Finansdepartementet.

CEB:s verksamhet vägleds av ett strategiskt ramverk som omfattar åren 2023–2027 och har tre övergripande prioriteringar:

1. svara mot sociala utmaningar på ett flexibelt sätt,
2. investera i stöd till- och integration av flyktingar och migranter samt i beredskap för framtida migrationsströmmar,
3. stödja återuppbyggnad i sociala sektorer i Ukraina.

Under 2024 godkände bankens styrelse totalt 44 projekt motsvarande 4,5 miljarder euro. Drygt 50 procent av volymen av godkända projekt under 2024 gick till så kallade målgruppsländer, 23 länder i centrala och östra Europa som CEB:s verksamhet ska fokusera på. Under första halvan av 2025 uppgick antalet godkända projekt till 2,7 miljarder euro. År 2024 passerade CEB milstolpen på 10 miljarder euro i bankens totala utfärdande av obligationer för social inkludering. Obligationerna inrättades av banken 2017.

CEB har etablerat verksamhet i Ukraina, sedan landet blev medlem i banken 2023. Syftet är att stötta Ukraina under Rysslands pågående anfallskrig och bidra till återuppbyggnad. Under 2024 godkände banken projekt motsvarande 303 miljoner euro för att bland annat stötta internflyktingar, reparera krigsskadade hem och återställa hälsovårdstjänster i Ukraina.

Under 2024 genomförde CEB en kapitalhöjning om 4 miljarder euro, varav 1,1 miljarder euro i inbetalt kapital. Bankens totala kapital ökade därmed till 9,6 miljarder euro och det inbetalade kapitalet till 1,8 miljarder euro. Deltagande i kapitalhöjningen var frivilligt. Sverige deltog inte i kapitalhöjningen.

CEB innehar ordförandeskapet i gruppen av chefer för multilaterala utvecklingsbanker under 2025. I denna roll agerar CEB för att stärka samarbetet mellan multilaterala utvecklingsbanker och driva på arbetet för hållbar utveckling.

Sverige verkar för att CEB ska fokusera på sitt mandat att bidra till social utveckling, särskilt genom att öka andelen projekt med högt socialt mervärde och projekt i Ukraina och övriga målgruppsländer. Sverige har även varit drivande för att CEB ska genomföra reformer, bland annat för att effektivisera bankens styrande organ och stärka den strategiska styrningen, samt upprätthålla en smidig organisation med begränsade administrativa kostnader.

5 Relationer till andra länder och utvecklingen i vissa medlemsstater

5.1 Ryssland

Ryssland uteslöts ur Europarådet genom beslut av ministerkommittén den 16 mars 2022 mot bakgrund av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Beslutet fick betydande konsekvenser, exempelvis har Ryssland frånträtt samtliga Europarådskonventioner som kräver medlemskap i organisationen, inklusive Europakonventionen. För Europarådets del innebär beslutet ett kännbart budgetbortfall och att fältverksamheten i Ryssland upphört. Trots att Ryssland står utanför Europakonventionen har landet alltjämt en skyldighet att verkställa domar i relation till överträdelse som skett fram till den 16 september 2022. Ryssland var under 2024 och första halvan av 2025 efter Turkiet det land med flest antal pågående mål i domstolen. Av 8200 mål var cirka 5000 mål krigsrelaterade människorättskränkningar. Ryssland har i dag inga kontakter med Europadomstolen, varken formella eller informella. Europadomstolen kommer att fortsätta att arbeta med målen mot Ryssland oaktat utmaningarna som domstolen står inför, delvis inför möjligheten att Ryssland i framtiden skulle återuppta sina åtaganden som före detta medlem av Europarådet och respektera Europadomstolens jurisdiktion, delvis av rent principiella skäl och målens symboliska värde. Slutligen upprätthålls de åtgärder som vidtagits gällande Ryssland och Belarus deltagande i öppna konventioner. Uteslutning av en medlemsstat ur en öppen konvention bedömdes omöjligt av traktaträttsliga skäl. Åtgärder inkluderar i stället politiska deklarationer, beslut om begränsad fysisk närvaro i relation till de öppna konventionernas respektive kommittéer och organ samt beslut om att avskaffa möjligheten för Ryssland och Belarus att kunna väljas till ordförande och biträdande ordförande för dem.

5.2 Azerbajdzjan

Den fortsatt svåra situationen för människorättsförsvarare, journalister och andra medarbetare i Azerbajdzjan har varit föremål för återkommande diskussioner i flera av Europarådets strukturer, framför allt i ministerkommittén och i den parlamentariska församlingen. I januari 2024 röstade Europarådets parlamentariska församling för att underkänna de azerbajdzjanska ledamöternas ackreditering med hänvisning till landets underlåtenhet att upprätthålla Europarådets värderingar och Azerbajdzjans militära operation i Nagorno-Karabach. Azerbajdzjan begränsade därefter sitt samarbete med flera av Europarådets institutioner, men inte ministerkommittén. Europarådets kommitté mot tortyr publicerade den 3 juli 2024 ett uttalande om Azerbajdzjan, i vilket de beskriver hur landets ovilja att samarbeta med kommittén utgjorde ett fundamentalt brott mot

konventionen som saknade motstycke. I november 2024 presenterade ministerkommitténs generalsekreterare en vägkarta framtagen i samråd med Azerbajdzjan som syftar till att återupprätta samarbetet mellan parterna, inklusive verkställigheten av domar. Azerbajdzjan meddelade dock i april 2025 att man inte ansåg sig bunden av Europadomstolens avgöranden på grund av sin utestängning från den parlamentariska församlingen. Generalsekreterare Berset och församlingens ordförande Rousopoulos har markerat att verkställighet av domar är en ovillkorlig skyldighet för samtliga medlemsstater.

Ministerkommittén bevakar fortsatt genomförandet av Europadomstolens avgöranden mot Azerbajdzjan. Fallet Mammadligruppen mot Azerbajdzjan är fortsatt aktuellt. Klagandena i fallet är människorättsförsvarare, människorättsadvokater, journalister och civilsamhällspersoner som har dömts för brott i processer som Europadomstolen har konstaterat varit ett missbruk av rättsväsendet. Domstolen anser att rättsprocesserna mot klagandena haft till syfte att tysta och straffa dem för kritik mot regeringen och aktiviteter för de mänskliga rättigheterna. Azerbajdzjan har inte genomfört de individuella åtgärder som krävs för de återstående sju sökandena. Rättsprocessen mot akademikern och oppositionspolitikern Gubad Ibadoghlu uppmärksammas alltjämt i Europarådet. Ibadoghlu överfördes den 22 april 2024 till husarrest men nekas fortsatt utresetillstånd för medicinsk behandling.

5.3 Turkiet

Europarådet har en stor verksamhet i Turkiet där många projekt genomförs tillsammans med EU. Stödet inriktas på att stärka demokrati, rättsstatlighet och respekten för mänskliga rättigheter.

Europarådets ministerkommitté har under perioden återkommande behandlat situationen i Turkiet, särskilt verkställigheten av flera uppmärksammade domar från Europadomstolen, exempelvis om Selahattin Demirtaş. Det mest kända fallet rör Osman Kavala, en filantrop som frihetsberövades 2017. Europadomstolen fastslog i en dom som meddelades i december 2019 att frihetsberövandet skett utan laglig grund och att Osman Kavala omedelbart borde försättas på fri fot. Kavala hölls fortsatt fängslad i Turkiet vilket föranledde ministerkommittén att inleda ett överträdelseärende enligt artikel 46.4 Europakonventionen. Europadomstolen dömde i juli 2022 Turkiet för överträdelse av artikel 46.1 Europakonventionen. I september 2023 dömdes Osman Kavala av Turkiets högsta domstol till livstids fängelse för försök att störta regeringen. Mot bakgrund av målet Kavala ägde flera högnivåmöten rum i Turkiet under 2024. Bland annat besökte Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter Turkiet i november 2024 och hade möten med företrädare från turkiska myndigheter samt besökte Kavala i fängelset.

Under Europarådets parlamentariska församlings vårmöte i april 2024 debatterades arresteringen av Istanbuls borgmästare İmamoğlu och situationen för demokrati och mänskliga rättigheter i Turkiet och en resolution antogs som uppmanar Turkiet att omedelbart frige İmamoğlu

och fördömer Turkiets hantering av protesterna som följt på hans arrestering. Skr. 2025/26:30

Europarådets kongress för lokala och regionala myndigheter övervakar situationen för lokalpolitik och lokaldemokrati i Turkiet. Under maj 2025 besökte en delegation från kongressen borgmästare İmamoğlu.

Turkiet var under 2024 den medlemsstat med flest pågående mål i Europadomstolen. Under 2024 meddelades 67 fällande domar mot landet. De flesta rörde brist på frihet och säkerhet, rätt till rättvis rättegång, respekt för privat- och familjeliv, yttrandefrihet samt mötes- och föreningsfrihet. Turkiet är sedan 2017 en av de medlemsstater som står under den parlamentariska församlingens fulla övervakningsprocedur.

5.4 Ukraina

Europarådets handlingsplan för Ukraina 2023–2026 syftar till att öka de offentliga institutionernas motståndskraft genom att stärka den demokratiska samhällsstyrningen, rättsstatsprincipen och respekt för medborgarnas mänskliga rättigheter. Handlingsplanen syftar även till att stödja Ukrainas EU-närmande. Sverige stöder Europarådets verksamhet i Ukraina genom Sida inom ramen för ett regionalt program. Vid Europarådets årliga utrikesministermöte i maj 2025 bekräftade organisationen sitt stöd till Ukraina och fastslog att verksamheten har intensifierats för att möta Ukrainas behov.

I februari 2025 utsågs Islands tidigare utrikesminister, Thórdís Kolbrún Reykjörd Gylfadóttir till särskilt sändebud för situationen för ukrainska barn inom och utanför landets gränser, inklusive de ukrainska barn som olagligt deporterats till Ryssland. Syftet är att öka medvetenheten kring ukrainska barn, förbättra samordningen och synliggöra Europarådets verksamhet inom området.

Europarådet har konstaterat kränkningar av mänskliga rättigheter i Ukraina kopplade till mobilisering av soldater, bristfälliga förhållanden i fängelser och andra institutioner. Under 2024 meddelade Europadomstolen dom i 130 mål mot Ukraina, varav 123 fällande domar för kränkningar av Europakonventionen. Fällande domar som meddelas mot Ukraina har oftast sin grund i strukturella utmaningar i det ukrainska rättsväsendet. Dessa tar sig bland annat uttryck i upprepade kränkningar av rätten till en rättvis rättegång.

5.5 Moldavien

Ministerkommittén antog i november 2024 Europarådets nya handlingsplan för Moldavien 2025–2028, som lanserades i Chisinau i februari 2025. Handlingsplanen utgör ramen för samarbetet och omfattar insatser för att stärka rättsstat, demokrati och mänskliga rättigheter. Tyngdpunkten ligger på att stärka rättsväsendets oberoende och effektivitet, motverka korruption, förbättra skyddet för kvinnor och barn samt att främja öppenhet och delaktighet i förvaltningen. Planen omfattar ett beräknat finansieringsbehov på cirka 30 miljoner euro.

Venedigkommissionen har under perioden lämnat yttranden bland annat om lagstiftning rörande författningsdomstolen och mekanismer för bekämpning av korruption. Europarådet har gett stöd till genomförandet av Europakonventionen och verkställighet av Europadomstolens domar, både genom ministerkommitténs övervakning och genom att stärka nationella institutioners förmåga att tillämpa och följa upp domstolens praxis.

Europarådet har vidare bidragit till att stärka valprocesserna genom stöd till valadministrationen inför presidentvalet och den EU-relaterade folkomröstningen i oktober 2024. Genomförandet av Istanbulkonventionen har under perioden drivits framåt, samtidigt som nya insatser har inletts för att stärka skydd av barn och utveckla en mer barnanpassad rättskipning. Europarådet har även arbetat för att främja dialog och mänskliga rättigheter på båda sidor av floden Nistru. Europarådets kontor i Chisinau har fortsatt att samordna genomförandet av insatserna.

5.6 Ungern

Verkställandet av Europadomstolens domar mot Ungern har vid flera tillfällen varit föremål för diskussion i Europarådets ministerkommitté. I juni 2024 samt juni 2025 antogs beslut om Szabó och Vissy-gruppen mot Ungern, rörande kränkningar av rätten till privat- och familjeliv samt korrespondens i och med för långtgående lagstiftning om hemliga övervakningsåtgärder. I september 2024 antogs beslut även i målgruppen Ilias and Ahmed-gruppen mot Ungern, som rör olika brister av Ungerns mottagning av migranter och asylsökande. Ministerkommittén har också regelbundet följt upp verkställigheten av domen Baka mot Ungern från 2016, som rör den före detta ordföranden för Högsta domstolen András Baka, som framtogs sitt mandat i samband med en grundlagsändring 2012 genom vilken Högsta domstolen omorganiserades. Europadomstolen slog 2016 fast att Bakas rätt till tillgång till domstol och yttrandefrihet hade åsidosatts.

Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter Michael O’Flaherty besökte i juni 2025 Budapest i samband med Budapest Pride, ett evenemang som Ungern i praktiken förbjöd genom lag- och grundlagsändringar i mars och april 2025. I samband med besöket uttryckte O’Flaherty solidaritet med hbtqi-personer och sin djupa besvikelse över Ungerns beslut att förbjuda Pride-paraden.

Vid Venedigkommissionens 138:e möte i mars 2024 antogs ett yttrande om Ungerns så kallade suveränitetsskyddslag. Vid Venedigkommissionens 143:e möte i juni 2025 antogs tre yttranden om ungersk lagstiftning, inklusive grundlags- och lagändringar rörande tillsättning och pensionering av riksåklagare och domare, ungerska lagändringar gällande allmänna val, samt lagstiftning rörande justitieministerns utökade befogenheter att få tillgång till rättsliga och åklagarmässiga beslut.

Tillämpningen av dödsstraff i Belarus har sedan länge utgjort ett hinder för ett fullvärdigt medlemskap i Europarådet och sedan 2022 är allt samarbete med Belarus suspenderat på grund av landets delaktighet i Rysslands aggression mot Ukraina. Europarådets ministerkommitté beslutade samma år att avsluta allt tekniskt samarbete med Minsk och endast upprätthålla förbindelserna med det belarusiska civilsamhället och demokratiska krafter i exil, oberoende medier och människorättsförsvarare. Ministerkommittén håller regelbundna överläggningar med Svjatlana Tsichanouskaja och andra representanter för de belarusiska demokratiska krafterna och flera aktiviteter anordnas inom ramen för Europarådets kontaktgrupp för Belarus. I november 2024 undertecknades ett avtal mellan Europarådet och Litauens regering om att inrätta ett informationscenter för det belarusiska folket i Vilnius.

5.8 Kosovo

Europarådets samarbete med Kosovo grundar sig på att Europarådet verkar i enlighet med Säkerhetsrådets resolution 1244 (1999) om situationen i Kosovo och med ett statusneutralt förhållningssätt. Europarådets verksamhet i Kosovo påverkas dock alltjämt av medlemsstaternas olika syn på Kosovos status. Europarådets relation till Kosovo fokuserar på demokrati- och rättsstatsfrågor, där samarbetet fyller en betydande funktion i Kosovos kapacitetssupplyggnad och reformagenda. Insatserna utgör ett viktigt komplement till andra bilaterala och internationella utvecklingsinsatser, inte minst till EU:s rättsstatsmission (Eulex) i Kosovo och dess insatser inom rättsstatsområdet.

Kosovo har de senaste åren tagit aktiva steg mot fullt medlemskap i Europarådet. År 2013 öppnade Kosovo ett generalkonsulat i Strasbourg samt blev medlem i Europarådets utvecklingsbank och år 2014 blev Kosovo medlem i Venedigkommissionen. Sedan 2017 har Kosovo också möjlighet att delta vid vissa av den parlamentariska församlingens möten. I maj 2022 lämnade Kosovo ett brev till generalsekreteraren i vilket Kosovo uttryckte en önskan om att bli medlem i Europarådet. I april 2023 beslutade ministerkommittén, efter omröstning, att skicka medlemsansökan till den parlamentariska församlingen för yttrande. Den 17 april 2024 röstade den parlamentariska församlingen för att bjuda in Kosovo som medlem (131 röster för, 29 emot och 11 avstod). Det krävs fortfarande ett slutgiltigt godkännande från ministerkommittén, där beslutet måste tas med två tredjedelars majoritet.

5.9 Georgien

Den allvarligt försämrade situationen för mänskliga rättigheter och demokrati i Georgien har varit föremål för återkommande diskussioner i flera av Europarådets strukturer. I samband med den parlamentariska församlingens möte i januari 2025 valde den georgiska delegationen att

lämna sedan församlingen röstat igenom en resolution som innebar att den georgiska delegationens ackreditering beviljades samtidigt som den villkorades. Bland annat ställdes krav på att politiska fångar skulle frigges och att nyval skulle ske. Vid parlamentariska församlingens möte i april antog församlingen en resolution som fördömde utvecklingen i landet och uppmanade Georgien att leva upp till sina åtaganden.

Ministerkommittén beslutade i mars 2025 att fortsatt åsiktsutbyte om Georgien fortsatt skulle behandlas i arbetsgruppen för demokratifrågor, och att arbetsgruppen skulle rapportera återkommande till ministerkommittén. Ministerkommittén uppmanade även i mars samma år Georgien att bekämpa diskriminering och hatbrott, inklusive genom att upphäva lagstiftningen om familjevärderingar. Generalsekreteraren har också beslutat att inleda en strukturerad dialog med Georgien.

Venedigkommissionen har också gjort flera granskningar av ny georgisk lagstiftning, och har bland annat rekommenderat Georgien att upphäva lagen om utländskt inflytande liksom säkerställa att ändringar i lagen om administrativa förseelser och i lagen om sammankomster och demonstrationer, vilka Venedigkommissionen menar antogs genom påskyndade lagstiftningsprocesser, ses över genom gedigna lagstiftningsprocesser. Kommissionären för mänskliga rättigheter besökte Georgien i januari 2025, och har i flera uttalanden uttryckt oro över situationen för mänskliga rättigheter i landet.

5.10 Grannskapspolitiken

Europarådets mandat är geografiskt inriktat på Europa. Emellertid är många av konventionerna även öppna utanför Europas gränser och Europarådet söker utöka det externa samarbetet inom prioriterade områden. Europarådets grannskapspolitik antogs vid ministermötet i Istanbul 2011 med fokus på grannskapet i Nordafrika, Mellanöstern och Centralasien. Inom ramen för detta har Europarådet grannskapspartnerskapsavtal med Marocko och Tunisien. Nuvarande avtal löper för perioden 2022–2025. Dessa bygger dels på politisk dialog mellan den berörda staten och Europarådet, dels på tekniskt samarbete i form av samarbetsaktiviteter. Därtill har organisationen tidsbegränsade prioriteringar för grannskapssamarbete med Kazakstan samt regionala aktiviteter och riktat ad hoc-samarbete med andra länder i södra Medelhavet och Centralasien.

Grannskapspolitiken syftar till att stödja en demokratisk utveckling, främja ett gott styrelseskick och till att stärka och utvidga Europarådets regionala åtgärder för att hantera gränsöverskridande hot. Verksamheten finansieras utanför den ordinarie budgeten, främst av EU, men även genom frivilliga bidrag från medlemsstaterna. Andra former av samarbete har utvecklats för andra länder och situationer, särskilt Israel.

Vid toppmötet i Reykjavik 2023 åtog sig Europarådets stats- och regeringschefer att stärka Europarådets externa dimension, bland annat genom ett nytt engagemang som vilar på dess kärnvärden med demokratier i världen och dess södra grannskap. Stats- och regeringscheferna beslöt även att stärka Europarådets dialog med observatörsstater samt att främja

ökad ratificering av Europarådets konventioner, vilka är öppna för icke-medlemsstater, genom riktade kampanjer, för att främja efterlevnaden av organisationens standarder utanför Europas gränser.

Skr. 2025/26:30

5.11 Konflikter i och mellan medlemsstater

5.11.1 Ryssland – Ukraina

Europarådets arbete fortsätter att präglas av konsekvenserna av Rysslands fullskaliga invasion. Rysslands anfallskrig tas regelbundet upp i ministerkommittén och i Europarådets parlamentariska församling. Representanter från Europarådet har gjort flera uttalanden om kriget.

Ett viktigt framsteg för Europarådet under 2025 rör skaderegistret för Ukraina, som upprättades inom Europarådet i maj 2023 och påbörjade sin operativa verksamhet i april 2024. Skaderegistret är tänkt att utgöra ett första steg mot etablerandet av en internationell mekanism för gottgörelse och är en viktig del av ansvarsutkrävandet för Rysslands handlingar. 40 stater – EU:s medlemsstater, USA, Kanada, Japan och Australien – har anslutit sig till registret. Förhandlingar pågår om en skadeståndskommission, som ska ha till uppgift att behandla de ansökningar om ersättning som inkommer. En öppen Europarådskonvention för att etablera skadeståndskommissionen ska enligt tidsplan antas av ministerrådet i slutet av 2025.

I juni 2025 undertecknade Ukraina och Europarådet ett historiskt avtal om att upprätta en tribunal för aggressionsbrottet. Tribunalen ska kunna åtala och döma de ryska politiska och militära ledare som bär ansvar för anfallskriget. Nästa steg är att nå ett utvidgat partiellt avtal (EPA) om förvaltningen av den särskilda tribunalen.

Europadomstolen är behörig att pröva klagomål mot Ryssland som rör händelser som ägt rum fram till den 16 september 2022, då landet upphörde att vara part till Europakonventionen. Europadomstolen har slagit fast att Ryssland gjort sig skyldigt till en rad konventionskränkningar i Ukraina. Ett mellanstatligt mål mellan Ukraina och Ryssland rörande kränkningar av mänskliga rättigheter på Krim sedan Rysslands olagliga annektering 2014 har avgjorts, medan flera andra mellanstatliga mål väntar på prövning. Därutöver är för närvarande över 9 000 individuella klagomål mot Ryssland under prövning av Europadomstolen.

I generalsekreterarens årliga rapport 2024 konstateras att Ryssland fortsätter att orsaka enormt mänskligt lidande i hela Ukraina, både inom och utanför de territorier som tillfälligt kontrolleras eller ockuperas av Ryssland. Rapporten fastställer vidare att Ryssland fortsätter att systematiskt bryta mot folkrätten och för ett krig som hotar den regelbaserade världsordningen. Rapporten lyfter särskilt fram de olagligt bortförda barnen.

5.11.2 Ryssland – Georgien

De konflikter som uppstått som en konsekvens av Rysslands invasion av Georgien 2008 har fortsatt att behandlas inom ramen för Europarådets

arbete. Även Rysslands kontroll över utbrytarregionerna i Georgien har tagits upp i ministerkommittén under rapporteringsperioden. I april 2025 antogs ett beslut där ministerkommittén åter slog fast sitt stöd för Georgiens suveränitet och territoriella integritet och uttryckte djup oro över situationen för mänskliga rättigheter i Abchazien och Sydossetien. I beslutet uppmanades också Ryssland att leva upp till sina åtaganden enligt Europakonventionen och Rysslands ansvar för människorättskränkningar i dessa regioner, där Ryssland utövar effektiv kontroll, underströks.

Den 9 april 2024 slog Europadomstolen inom ramen för det mellanstatliga målet Georgien mot Ryssland (IV), fast att det fanns tillräckliga bevis för att konstatera systematiska kränkningar av Europakonventionens rättigheter till följd av den olovliga gränsdragningsprocess som pågår längs utbrytarregionernas administrativa skiljelinje. Den 17 december 2024 slog domstolen, i målet Taganova och andra mot Georgien och Ryssland, fast att Ryssland utövar effektiv kontroll över Abchazien och bär fullt ansvar för människorättskränkningar i Abchazien. Dessa domar välkomnades av ministerkommittén. Sedan tidigare har Europadomstolen bland annat i det mellanstatliga målet Georgien mot Ryssland (II) beslutat att Ryssland ska betala 130 miljoner euro till Georgien för att ha brutit mot Europarådets konvention i samband med konflikten. Ryssland erkänner inte domar som fastställts efter den 15 mars 2022, vilket är den tidpunkt då Ryssland uteslöts ur Europarådet. Sedan tidigare övervakar Europarådets ministerkommitté också verkställandet av domen i det mellanstatliga målet Georgien mot Ryssland (I), som rör massutvisningar av georgier från Ryssland. I december 2021 undertecknade Georgien och Ryssland ett samförståndsavtal enligt vilket Ryssland förband sig att överföra tio miljoner euro till ett spärrat konto upprättat av Europarådet. Någon överföring har fortfarande inte skett. Utöver de mellanstatliga målen pågår prövningen av ett stort antal individuella klagomål i Europadomstolen mot Ryssland, Georgien eller mot de båda länderna tillsammans med anledning av konflikten. Konflikten i Georgien är en stående punkt vid ministerkommitténs veckovisa möten. Flera medlemsstater, inklusive Sverige, tar ofta till orda till stöd för Georgiens oberoende och territoriella integritet inom de internationellt erkända gränserna.

5.11.3 Cypern – Turkiet

Europadomstolens dom i det mellanstatliga målet Cypern mot Turkiet från maj 2001 har sitt ursprung i Turkiets militära intervention på Cypern i juli och augusti 1974, och de kränkningar av Europakonventionen som då ägde rum. Europadomstolen fann en rad kränkningar som rör fördrivna grekcyprioters egendom och hem, levnadsstandarden för grekcyprioter i Karpasregionen, försvunna grekcyprioter och deras anhöriga samt turkcyprioters rättigheter.

Utöver domen i det mellanstatliga målet har Europadomstolen även meddelat dom i ett antal mål med ursprung i individuella klagomål gällande händelser under konflikten. Bland dessa återfinns en grupp av mål som gemensamt omnämns Xenides-Arestis mot Turkiet och gäller äganderättsanspråk för tvångsförflyttade grekcyprioter, samt en grupp av

mål som gemensamt omnämns Varnava mot Turkiet och rör försvunna grekcyprioter och deras släktingar. Skr. 2025/26:30

Ministerkommittén fortsätter att följa upp och övervaka de delar av domarna som återstår att verkställa. I ministerkommitténs möte för övervakning av Europadomstolens domar behandlades bland annat egendomsskydd, saknade personer och rätten till egendom. Kritik har fortsatt riktats mot Turkiet med anledning av att skälig gottgörelse inte har betalats ut.

5.11.4 Nagorno-Karabach-konflikten

Till följd av Azerbajdzjans militära operation i september 2023 upplöste det tidigare de facto-styret i Nagorno-Karabach samtliga offentliga organ den 1 januari 2024. Nästintill samtliga etniska armenier i Nagorno-Karabach flydde till Armenien, där de under rapporteringsperioden tagit emot humanitärt stöd från den armeniska staten och internationella aktörer.

Konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan har återkommande diskuterats i ministerkommittén. Ministerkommittén bevakar verkställigheten av sju pågående mellanstatliga fall från Europadomstolen relaterade till det andra Nagorno-Karabach-kriget, som utspelade sig under hösten 2020. Två av dessa handlar om kränkning av rätten till egendom. En rör sex azerbajdzjanska medborgare i Nagorno-Karabach, den andra gäller en armenisk medborgare i Nagorno-Karabach. Europarådets arbetsgrupp för godtyckliga frihetsberövanden har även yttrat sig om frihetsberövandet av Ruben Vardanian, tidigare premiärminister för de facto-regimen i Nagorno-Karabach, och funnit det icke-godtyckligt.

6 Relationer till andra internationella organisationer

6.1 Europeiska unionen

Av Europarådets 46 medlemsstater är 27 medlemmar av EU. Europarådet och EU delar grundläggande värden om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer som centrala element i demokratiska samhällen.

Samarbetet har sitt ursprung i skriftväxlingar under 1987 och 1996 om utökat samarbete mellan EU och Europarådet i frågor av gemensamt intresse. Dessa gav Europeiska kommissionen en särställning i Europarådet. År 2007 undertecknades ett samförståndsavtal mellan Europarådet och EU, som varit viktigt för den fortsatta utvecklingen. Avtalet etablerade samarbete inom tre pelare: politisk dialog, bistånds- och samarbetsprojekt och normativt arbete. År 2014 undertecknades en avsiktsförklaring mellan EU och Europarådet om ett utökat samarbete, i form av gemensamma program. Det har inneburit gemensamma samarbetsprogram och fleråriga utfästelser om EU:s finansiella stöd till Europarådets program- och projektverksamhet. Vid Europarådets ministermöte 2018 uttryckte ministrarna sin avsikt att ytterligare utveckla

samarbetet mellan Europarådet och EU i syfte att stärka och främja de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i Europa, vilket åter bekräftades vid ministermötet 2019.

Dialogen mellan Europarådet och EU förs på flera nivåer, såsom mellan Europarådets generalsekreterare och ministerkommittén med EU-kommissionens ordförande, EU:s höga representant och andra kommissionärer, liksom med Europaparlamentet. Dialog förs också mellan tjänstemän på teknisk nivå för att planera och samordna det löpande samarbetet. Samarbetet har likaså utvecklats mellan andra delar av Europarådet och EU.

EU är representerat genom en delegation vid Europarådet, och regelbundna samordningsmöten inom EU äger rum under EU-delegationens ledning. Europarådet har ett kontor i Bryssel.

EU bidrar med den största delen av finansieringen av Europarådets tekniska bistånds- och samarbetsprojekt, vilket omfattar länder som ingår i det Östliga partnerskapet, södra Medelhavet och Centralasien, samt även kandidatländer till EU.

Samarbetet kring rättsstatsfrågor har ökat, där Europarådet exempelvis har kunnat bidra med expertis från Venedigkommissionen och Gruppen av stater mot korruption (Greco).

Under 2020 återupptogs förhandlingarna om EU:s tillträde till Europakonventionen och i mitten av mars 2023 nåddes en överenskommelse om ett nytt anslutningsavtal. Dock kommer förhandlingarna inte avslutas formellt förrän EU-domstolens invändning som rör domstolens behörighet på området för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik lösts EU-internt. Det är ännu oklart när tillträdet kan komma att ske.

Den 5 september 2024 undertecknade EU, å medlemsländernas vägnar, Europarådets ramkonvention om AI och mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen. Konventionen blir den första internationellt rättsligt bindande konventionen om AI och mänskliga rättigheter och Sverige antog en aktiv roll i förhandlingarna.

6.2 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa

Grunden för samarbetet mellan Europarådet och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) är ett gemensamt uttalande från organisationernas respektive ordförande, samt en deklaration om samarbete från 2005 som antogs i anslutning till Europarådets tredje toppmöte. Utgångspunkten är att organisationerna ska komplettera varandra med hänsyn till sina respektive mandat, arbetsmetoder och olikheter i medlemskap, utifrån sin gemensamma värdegrund. Under perioden innehade Malta respektive Finland ordförandeskapet i OSSE där stöd till Ukraina fortsatt stod högst på dagordningen. Under Finlands ordförandeskap 2025 firar Helsingforslutakten 50 år, och försvar av OSSE:s grundprinciper är en av prioriteringarna.

Kontakterna sker genom möten mellan Europarådet och OSSE på olika nivåer. Ordförandeskapet i Europarådets ministerkommitté presenterar

sina prioriteringar i OSSE:s permanenta råd, och OSSE:s ordförandeskap gör motsvarande i ministerkommittén på ställföreträdarnivå. Samarbete sker också i den så kallade samordningsgruppen som möts två gånger per år, i möten på tjänstemannanivå, genom ad hoc-deltagande i varandras möten på olika nivåer, samarbete i fält, samt i trepartsmöten mellan Europarådet, OSSE och FN. På så sätt kan organisationerna, inom ramen för deras respektive mandat, bistå varandra, undvika dubbelarbete och öka effektiviteten i arbetet.

Europarådet har kontor i Wien och Warszawa för att stärka kontakterna med OSSE. Europarådets representant i Wien deltar i möten med OSSE:s kommitté för den mänskliga dimensionen och i det permanenta rådet på inbjudan, och Europarådets generalsekreterare besöker årligen OSSE:s permanenta råd för dialog med deltagande stater. Samarbetet i fält fungerar väl i länder där båda organisationerna har kontor. Utöver detta arbetar organisationerna tillsammans med bland annat valobservation, mediefrågor och minoritetsfrågor samt med expertutlåtanden i konstitutionella frågor och frågor om lagstiftning.

6.3 Förenta nationerna

Europarådet har ett väl utvecklat samarbete med FN och hänvisningar görs ofta till olika Europarådsinstrument i FN-dokument. Inte minst Europarådets arbete med jämställdhetsfrågor, våld mot kvinnor, Europadomstolens roll och praxis samt antidiskrimineringsfrågor lyfts fram. En rad Europarådskonventioner framhålls som ledande inom sina områden, bland annat konventioner om antiterrorism, it-brottslighet, våld mot kvinnor samt mot sexuellt utnyttjande av barn. Ett antal av konventionerna står också öppna för anslutning av länder utanför Europarådet och så sker i ökande grad. Europarådets sekretariat har också utarbetat metoder för att visa hur Europarådets verksamhet och konventionssystem bidrar till att uppfylla hållbarhetsmålen under FN:s Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling, vilket också konkret åskådliggörs på Europarådets webbplats.

Europarådets och FN:s respektive generalsekreterare har nära och täta kontakter, och Europarådets generalsekreterare deltar årligen i FN:s högnivåsegment. Europarådets generalsekreterare har också vid flera tillfällen deltagit i möten med FN:s råd för mänskliga rättigheter (MR-rådet) i Genève.

Relationerna mellan Europarådet och FN bygger på ett samarbetsavtal från 1951 och på en skriftväxling från 1971. Genom en resolution i FN:s generalförsamling 1989 gavs Europarådet en stående inbjudan att delta som observatör i FN:s olika möten och arbete. I en gemensam förklaring från 2013 fördjupades samarbetet mellan Europarådets sekretariat och FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter.

Sedan 2000 antas vartannat år en resolution i FN:s generalförsamling om samarbetet mellan FN och Europarådet. Ett utkast till resolution bereds först av ministerkommittén i Strasbourg och vidarebefordras sedan till FN:s generalförsamling för antagande.

Ett årligt utbyte om mänskliga rättigheter mellan FN och Europarådet äger rum i Strasbourg. Vid mötena presenteras och diskuteras utvecklingen och huvudresultaten av FN:s generalförsamlings senaste möte, liksom samarbetet mellan organisationerna på området och teman för MR-rådet. Europarådets olika övervakningskommittéer lämnar substantiella bidrag till FN:s arbete med mänskliga rättigheter och deltar i de möten som regelbundet äger rum, i syfte att förbättra synergier mellan FN:s arbete och regionala organisationer.

Under rapporteringsperioden inleddes processen med att upprätta ett sambandskontor för Europarådet vid FN i New York som ett led i arbetet med att stärka Europarådets externa dimension genom samarbete med multilaterala organisationer.

7 Europarådets budget

Europarådets budget finansieras genom obligatoriska medlemsavgifter vars storlek avgörs genom en etablerad fördelningsnyckel. Sveriges avgift för 2024 uppgick till cirka 9,4 miljoner euro. Europarådets budget består i huvudsak av ordinarie budget, pensionsbudget, extraordinär budget, vilket innefattar byggnader, ungdomsfond, samt 14 separata partsavtal. De stora bidragsgivarna till Europarådet, så kallade ”grands payeurs”, är Frankrike, Italien, Storbritannien och Tyskland, som vardera står för omkring 11–13 procent av budgeten.

Årsbudgeten för samtliga verksamhetsgrenar för 2024 uppgick till 617 miljoner euro varav 302 miljoner euro till ordinarie budget och 315 miljoner euro till partsavtal och övrigt. Budget och program innehåller också information om de resursbehov som finns gällande extrabudgetära medel, som finansierar samarbetsprogram och projekt godkända av ministerkommittén.

År 2024 uppgick de frivilliga bidragen till 99 miljoner euro. EU var den enskilt största givaren med drygt 51 miljoner euro varav den största delen genom så kallade gemensamma program. Tyskland var 2024 den största bilaterala givaren med 12,8 miljoner euro, följd av Norge med 5,5 miljoner euro och Sverige med 3,4 miljoner euro. Sveriges frivilliga bidrag omfattar bland annat stöd genom det avtal som Sida och Europarådet har tecknat, samt avtal mellan svenska ambassader och Europarådet i några av medlemsländerna. Det inkluderar också stöd till domstolen, till verkställighet av domar, till att motverka våld mot kvinnor och våld i hemmet genom Istanbulkonventionen och till Venedigkommissionen. Fokus för stöden är länderna i det östliga partnerskapet och för verksamhet som klassas som bistånd (Official Development Assistance, ODA) i enlighet med den definition som används av biståndskommittén (DAC) vid Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD).

I november 2023 antog ministerkommittén för första gången ett fyraårigt arbetsprogram för perioden 2024–2027. Tidigare har arbetsprogrammen varit tvååriga. Avsikten är att säkerställa ett mer stabilt och förutsebart arbete, som samtidigt lämnar rum för nödvändig flexibilitet genom en halvtidsutvärdering. Budgeten antas fortsatt för en tvåårsperiod. Det andra

årets budget antas på provisorisk basis och justeras i slutet av första året genom beslut av medlemsstaterna. Budget och arbetsprogram för 2024–2027 avspeglar ambitionen och genomför den strategiska riktning som sattes vid Reykjaviktoppmötet. Skr. 2025/26:30

Förteckning över medlemsstater samt kandidat- och observatörländer

Medlemsstater

Albanien	Moldavien
Andorra	Monaco
Armenien	Montenegro
Azerbajdzjan	Nederländerna
Belgien	Nordmakedonien
Bosnien och Hercegovina	Norge
Bulgarien	Polen
Cypern	Portugal
Danmark	Rumänien
Estland	San Marino
Finland	Schweiz
Frankrike	Serbien
Georgien	Slovakien
Grekland	Slovenien
Irland	Spanien
Island	Storbritannien
Italien	Sverige
Kroatien	Tjeckien
Lettland	Turkiet
Lichtenstein	Tyskland
Litauen	Ukraina
Luxemburg	Ungern
Malta	Österrike

Länder som har sökt inträde i Europarådet

Belarus
Kosovo

Observatörer

Amerikas förenta stater
Heliga stolen
Kanada
Japan
Mexiko

Länder som har särskild gäststatus i parlamentariska församlingen

Israel

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 oktober 2025

Närvarande: statsrådet Busch, ordförande, och statsråden Edholm, Waltersson Grönvall, Jonson, Forssmed, Slottnér, Wykman, Malmer Stenergard, Kullgren, Liljestrand, Bohlin, Carlson, Larsson, Britz, Lann

Föredragande: statsrådet Malmer Stenergard

Regeringen beslutar skrivelse Verksamhet inom Europarådets ministerkommitté under helåret 2024 och första halvåret 2025